

Grev Schmettow var like bestemt og avvisende som under Carl Johans besøk i 1815. Han vilde således ikke innfinne sig ved den almindelige cour, men gikk endelig med på å treffe kongen under en særskilt privat audiens. Kongen vilde gjøre ham til ridder, men Schmettow frabad sig denne opmerksomhet. Carl Johan lot under audiensen falle en ytring om at han ønsket å besøke greven på hans sommerresidens Rotvold, men Schmettow lot som han ikke hørte på det øre, og det blev heller intet besøk av.

Av denne lille orientering omkring 1814 har vi sett, at det var Trondhjems borgere gjennom sin adresse, som først reiste selvstendighetstanken, og som tok det første initiativ til at en riksforsamling blev sammenkalt.

Likeledes viste trønderne en varm og opofrende fedrelandskjerlighet ved å opprette et eget borgerkorps, som stod ferdig til å forsvare byen hvis den blev angrepet.

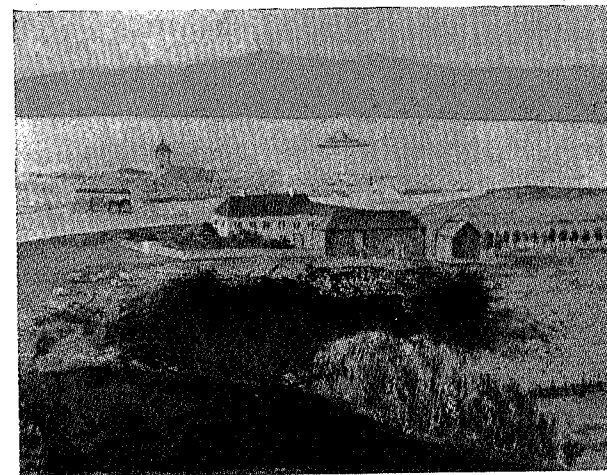
Efter Carl Johans kroning begynte en ny arbeidsdag, og vi gjenoptar vår vandring i Kjøbmannsgaten og fortsetter videre gjennom forstaden Baklandet.

Skibsreder H. J. Sommer,

medlem av de 12 eligerede menn, startet forretning i Trondhjem omkring 1770. Eiet gård nr. 8 i Kjøbmannsgaten, hadde eget skibsverft oppe i elven, som lå omtrent der hvor Elgeseter bro nu står. I sommertiden bodde Sommer på sin herlige eiendom Singsaker som var skjønt bebygget og omkranset av en vakker have. Firmaet blev efter grunnleggerens død fortsatt av sønnen H. J. Sommer, som var født 1786. Ved hans død i 1830 ophørte huset.

H. J. Sommers skib:

- 1) Fullrigger «Mathilde Henriette» (Ole H. Munthe).
- 2) Skib «Venskapsminde» (kaptein H. J. Tekermann).
- 3) Bark «Concordia» (De to søstre).
- 4) Fregatt «Minerva» (førere Thor Olsen — Hans J. Larsen).
- 5) Slupp «Haabet» (førere Hans Beyer — A. Bjørn).
- 6) Skonnert «Christina Testmann».
- 7) Brigg «Fortuna» (Hans J. Tothammer).
- 8) Skonnert «Opreisningen» (kapt. A. Bjørn).
- 9) Jakt «Den Kjekke» (skipper Arnt Bredahl).
- 10) Skonnert «Resolution» (skipper Hans Michelsen m. fl.).
- 11) Galeas «Forsøget» partrederi, som disponertes av Sommer. Ført av skipper Lars Christof-

Singsaker gård i skibsreder H. J. Sommers tid.

fersen Bie. Dette skib forliste ved Arnøen, Smøla, den 5. juni 1798 og hele besetningen omkom. Kaptein Bies lik fantes og blev begravet på Edøys gamle kirkegård. På hans grav ligger en meget stor stenplate, som har følgende inskripsjon:

«Dagen 5. Juni 1798 Døde Skibscaptæn Lars Christoffer Bie En rædsom stormdag i Havnen Arenøen. Født i Trondhjem 1775. Hans livstid var 22 Aar 1 Maaned 14 Dage. Du nu skal nyde Himlens løn i Aanders Glæde Harmoni. Jomfru Sussanna Halck i Trondhjem har reist denne mindetavle».

Joh. Chr. Vogelsang

var kjøbmann og skibsreder i samme tidsperiode som forannevnte H. J. Sommer. Han eiet gården Gløshaugen og var således også Sommers nærmeste nabo. Vogelsang hadde i tiden 1790—1830 følgende skib:

- 1) Bark «Erstatningen» (Peder Hansen — A. Lønstrup).
- 2) Brigg «Haagine» (P. H. Dahl — J. H. Erbe).
- 3) Brigg «Den Kjekke» (P. Bennecke — Peter P. Grønbeck). (Kapt. Grønbeck døde under en reise i utlandet 1822. Hans enke Mette Marie Grønbeck født Ems, skjenket i sin tid et legat til beste for enker efter skibsførere og håndverkere. Hennes legat eier nu en kapital på ca. kr. 80,000.00.
- 4) Brigg «Union» (kapt. Schmidt).
- 5) Fregatt «Alida» (Peter H. Dahl).
- 6) Jakt «Anna Elisabeth» (P. Qvam).

H. W. Finne & Sønner.

Grosserer H. W. Finne (I).
1758—1830.

Han var gift med Else Greve og hadde i ekteskapet med henne 3 sønner. Av disse var Nils Aagesen Finne handelsmann på Molde. Gift 2 ganger, første gang med Johanne Friis, annen gang med Sara Henriksdatter Hagerup. I første ekteskap hadde han to sønner, Michael og Aage Finne.

Michael Nilsen Finne var borger til Trondhjem, men drev forretning som utligger i Molde. Han eiet store eiendommer i Molde, fiskeværet Bjørnsund og ytre Horsgård m. m. Gift i Molde 25. oktober 1729 med Regina Thue, datter av kjøbmann samme sted Johan Robertsen Thue og hustru Margrethe Iversdatter Helt. Michael Finne døde allerede 1733, efterlot sig en sønn Johan Thue Finne, som også var kjøbmann i Molde, døde 1762. Han var gift med Christence Wingaard, datter av sogneprest til Bolsø, Hans Wingaard og frue Margrethe Røberg fra Bergen.

Johan Thue Finne hadde 2 sønner. Den eldste av disse var grosserer Hans Wingaard Finne (17. september 1758 — 17. september 1830), som omkring 1790 grunnla det store Trondhjemske handelshus H. W. Finne & Sønner. Gift i Trondhjem 1793 med Elisabeth Lund, datter av løytnant og godseier Ole M. Lund til Homnæs i Namdalen.

Av flere kildeskrifter fremgår, at H. W. Finne allerede i slutten av det 18. århundre drev en betydelig eksportforretning i trelast, eiet store skoger og jordegods i Verdalen, Follafoss og Namdalen.

I trelasteksportens glanstid inntok handelshuset Finne en ledende stilling i Trondhjem, og flere av firmaets chefer har efterlatt sig store minnesmerker i form av rike legater og stifelser, som i årrekker har utfoldet en storstilet velgjørenhet, til gagn for både unge og gamle nødlidende mennesker.

I 250 år gjennom 8 generasjoner i rett nedstigende linje, fra far til sønn, har det vært kjøbmenn i familien Finne. Slektens stamfar Aage Nilsen Finne var kjøbmann i Drønesund på Søndmør i tiden omkring 1680—1716.

Av skatteligningene for Trondhjem som omhandler tidsrummet 1800—1830 sees, at han var en meget rik mann og hans formue vokste stadig gjennom årene. Han er omtalt som en nobel personlighet og utviste stor offervillighet når det gjaldt å støtte nødlidende. Ved sin død i 1830 var der sorg blandt alle dem som hadde nydt av hans støtte og velgjørenhet.

Av Hans Wingaard Finnes sønner var det 3 som blev optatt som chefer og kompagnoner i firmaet.

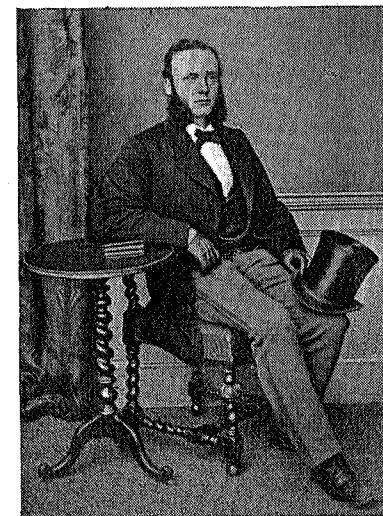
1. Konsul Ole Lund Finne (1796—1858). Ugift.

2. Grosserer Johan Thue Finne (1797—1865). Gift med Lovise Catharina Meincke, datter av Just Meincke til Devle. Han var en av byens mektigste menn og i hans tid vokste firmaets handelsflåte i betraktelig grad. Johan Thue Finne skjenket ved gavebrev av 19. desember 1864 et legat på kr. 20,000.—, hvis renter årlig utdeles til nødlidende enker eller ugifte døtre efter handelsmenn eller skibsførere i Trondhjem.

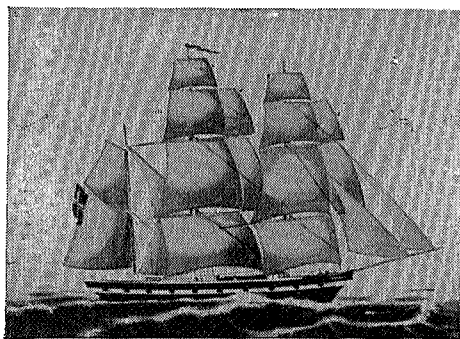
3. Grosserer Paul Nicolai Finne (1802—1878), chef og kompagnon i Finne & Sønner, gift med Anna Catharina Emilie Roll, datter av justitiarius Jacob Roll. Eiet gården Tungen i Strinda og opførte i sekstiårene den herskapelige hovedbygning som fremdeles står på gården. Hans barn skjenket ifølge gavebrev av 4. november 1879 kr. 20,000.— til opprettelse av Trondhjems Varmbadeanstalt (Dronningens gate 1).

I sekstiårene blev Johan Thue Finnes sønner — grosserer Hans Wingaard Finne (II), konsul Just Wide Meincke Finne — og Paul Finnes sønn, generalkonsul Jacob Roll Finne optatt som kompagnon og chefer i huset Finne.

Hans Wingaard Finne (II). Den store velgjører og legatstifter Hans W. Finne var født 24. april 1835, han var som foran nevnt sønn av grosserer Johan Thue Finne og hustru Lovise

Skibsreder
Hans Wingaard Finne (II).
1835—1874.

Bark «Sverre».

Rederi H. W. Finne & Sønner.

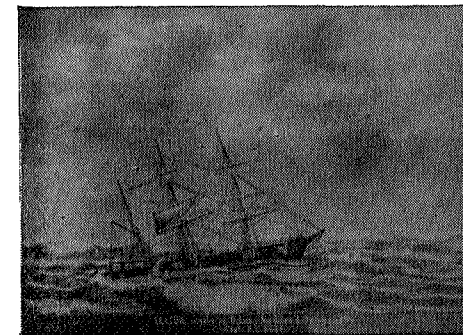
hu for sjømennene og deres ve og vel. Hans Finne så også ofte, at skib forliste, mannskapene omkom og deres barn og pårørende kom i armod og fattigdom. Han var født med et ømt sinn og hjertelag, arvet etter sine fedre, og livets mange inntrykk og erfaringer hadde grepet ham. Allerede i 30-årsalderen skrev han sitt testamente og skjenket sin store formue til barnehjem og legat for gamle sjømenn. Han Wingaard Finnes barnehjem, som ligger på Jægershville ved Lade, er et paradys for alle de lykkelige små, som gjennom tidene får nyte sin barndomstid under dette hjemms omsorg og beskyttelse. Firmaets legat til barnehjemmet eier en formue på ca. 400,000 kr. Hans Wingaard Finnes legat til gamle sjømenn og deres etterlatte har en kapitalformue av ca. 50,000 kr. H. W. Finne (II) døde den 2. oktober 1874, kun 39 år gammel.

Konsul Just Wide Meincke Finne (1836—1903), ovennevntes bror, chef i Finne & Sønner ca. 30 år, medlem av Norges Banks representantskap, direktør i Trondhjems Sparebank. Bodde på sin vakre gård Devle i Strinda. Av hans barn kan nevnes grosserer Carl Finne (Finne & Kvenild), som er den 8. generasjon av familien Finne som er kjøbmann.

Generalkonsul Jacob Finne (1849—1914) blev optatt i Finne & Sønner 1878, kandidat jurist, dansk generalkonsul. Han var interessant og aktionær i flere av Trondhjems største bedrifter, således største interessent ved grunnleggelsen av fabrikkene Arild, medlem av direksjonene i Privatbanken, Realkreditbanken, E. C. Dahls Bryggeri, Orkla Gruber m. flere.

Firmaet Finnes chefer eiet en masse eiendommer både i og utenfor byen. Gård nr. 11 i Nordre gate var gjennom hele tiden husets forretningsgård og der bodde firmaets grunnlegger, H. W.

Meincke. I sine ungdomsdager var han ofte på reiser i utlandet, og fulgte som regel med firmaets egne skib. Under de lange opphold ombord i seilskibene, som mange ganger lå i månedsvis og drev som svaner på den stille havflate, kom han i intimt vennskapsforhold til besetningene og fikk en levende interesse og om-

Bark «Elida» i orkan 1874
(kapt. D. C. Hoff).

Rederi H. W. Finne & Sønner.

Finne, senere grosserer Paul Finne og generalkonsul Jacob Finne. Grosse- rer Johan Thue Finne eiet og bebodde gård nr. 10 i Dronningens gate (Postkontoret står nu på går- dens tomt) som tidligere hadde tilhørt hans sviger- far Just Meincke. Konsul I. W. M. Finne eiet nr. 26 i Kjøbmannsgaten, men bodde i sine siste leveår

hele året på Devle. I Ila hadde Finne sine trelastskur og bord- tomter og det er nevnt i kildekriftene at det var firmaets store bedrifter som gav anledning til forstadens bebyggelse og raske utvikling i den første halvdel av det forrige århundre.

Huset Finnes handelsflåte:

1) Brigg «Christence» (J. C. Strand — Olaus Bye). Av tollprotokollene sees, at denne skute seilte på utlandet med trelast i begynnelsen av det forrige århundre. Skibet var som vi hører opkalt etter rederens mor Christence Wingaard. 2) Brigg «Selvstendighed» (ført av kaptein Just Henrik Erbe i tiden 1825—35). 3) Brigg «Harmonien» (Just Lohausen m. flere). 4) Brigg «Marie» (J. C. Strand m. flere). 5) Skonnert «Søhelt» (Olaus Bye m. flere). 6) Bark «Freja» (O. H. Ørum). Bygget i Trondhjem 1840. 7) Bark «Sverre» (ex. Freja). I 1857 blev «Freja» forlenget og omdøpt til «Sverre». (Ført av kaptein P. Bræckan). I sekstiårene seilte «Sverre» flere turer fra Trondhjem til Amerika med emigranter. I mai 1857 gikk skibet fra byen med 193 passasjerer, 36 familier med 92 barn, hvorav flere under 1 år. Emigrantene lå i rummet, hvor der var innredet køier. Seilasen over til Quebeck tok 50 dager. Skibet var utsatt for flere stormer underveis, men passasjerene klarte sig fint. I juni 1858 seilte «Sverre» atter på emigranttur til Amerika, denne gang med 74 passasjerer. De fleste var fra Overhalla, Selbu og Stjørdalen. Denne reise forløp også meget heldig, og kaptein Bræckan blev rost av passasjerene som en meget dyktig sjømann. I 1861 forliste bark «Sverre» ved Odense, mannskapet blev reddet. 8) Skonnert

«Elisabeth» (S. O. Dahl — S. M. Næss — B. C. Nortvedt). Seilte i utenriksfart i tiden 1840—1860. 9) Bark «Alfheim» (B. C. Nortvedt, D. C. Hoff). Denne skute var en berømt hurtigseiler og tilhørte rederiet Finne i tidsrummet 1865—75. Var ofte disponert i oversjøisk fart og spesielt på Syd-Amerika. 10) Bark «Astræa» (S. O. Dahl — Josef Olsen). 11) Bark «Vesta» (C. C. Frost, J. M. Eide m. flere). Forliste på den hollandske kyst 1883, mannskapet blev reddet. 12) Bark «Emelie» (F. Wangberg). 13) Bark «Stella» (Josef Olsen m. flere). 14) Skonnert «Iris» (C. C. Frost). 15) Skonnert «Enigheden» (L. Larsen — Olaus Bye). 16) Bark «Elida» (P. Wang — D. C. Hoff). 17) Bark «Vega» (B. C. Nortvedt, P. Solum, M. J. Olsen, E. Johansen og kapt. Haglund). «Vega» var byens største seilskib. Seilte for rederiet Finne i tiden 1873—1891. 18) Jekt «Elisabeth» (Jens Lund). 19) Jekt «Svanen» (J. Lund). 20) «Tre Brødre» (S. Dybfest). 21) Jekt «Belina» (Martin Olsen).

Ved århundreskiftet var seilskibsfartens tid forbi i Trondhjem og firmaet Finne & Sønner ophørte etter 110 års beståen, men familien Finnes store donasjoner — seks forskjellige legater — på en samlet formue av kr. 500.000.00, vil i all fremtid bevare minnet om det store trønderske rederi og handelshus H. W. Finne & Sønner.

Handelshuset Just Hansen & Søn.

grunnlagt av grosserer Just Hansen 1770.

Grosserer P. A. Hansen.
1779—1854.

Firmaet blev startet som manufakturforretning i egen gård i Strandgaten (nu O. T. gt. 31), men blev senere utvidet til også å omfatte utenrikshandel og skibsrederibedrift. Just Hansen blev gift 1773 med Bolette Arnet. Deres sønn kjøbmann Peter A. Hansen (1779—1854) optokes som kompagnon i 1800-tallet, og fortsatte etter farens død (1802) som ene innehaver. Han inngikk ekteskap med Kirstine Andrea Aagaard 1805. Eiet foruten forretningsgården i Strandgaten, brygge nr. 43, Kjøbmannsgaten, gården Nardo i Strinda,

samt følgende skib: Brigg «Bolette» (N. Bugge). Brigg «Christian August» (N. Bugge m. flere). Skonnert «Thorvald» (G. Caster). Jakt «Den Norske Bjørn» (A. Wold).

Av Peter A. Hansens barn skal vi nevne:

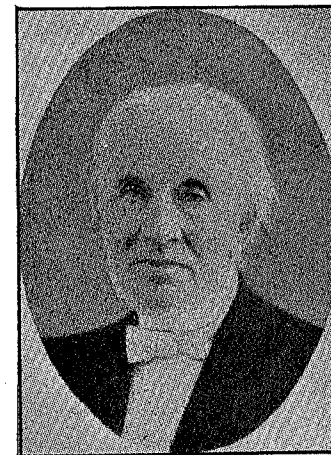
Fabrikkfører Thorvald Hansen, som i over 60 år var en ledende mann innen Trondhjems forretningsliv. Født 13. desember 1826. — Interessert industrimann. Etter å ha til-egnet sig utdanning i utlandet blev han i 1847 bestyrer for Trondhjems Sukkerraffinaderi. Startet i 1856 sammen med Rich. Klem, firmaet

Klem, Hansen & Co., som han drev op til en landskjent bedrift innen garveri- og lærfabrikasjonsbransjen. Denne fabrikk har gjennom årene erholdt en masse medaljer og prisbelønninger for sine fabrikata, både ved innenlandske og utenlandske utstillinger. Thorvald Hansen var i en rekke av år medlem av Trondhjems formannskap og bystyre og deltok også meget i ledelsen for flere større bedrifter og institusjoner. Således medlem av direksjonene i Den Nordenfjeldske Kreditbank og Trondhjems mek. Verksted. Thorvald Hansen blev i 1862 gift med Cecilie Amalie Collin, datter av grosserer og hoffråd Hans Collin og hustru Marie Georgine Comtesse Schmettow. Thorvald Hansen var ridder av St. Olavsordenen. Han døde den 26. juni 1918 91½ år gammel.

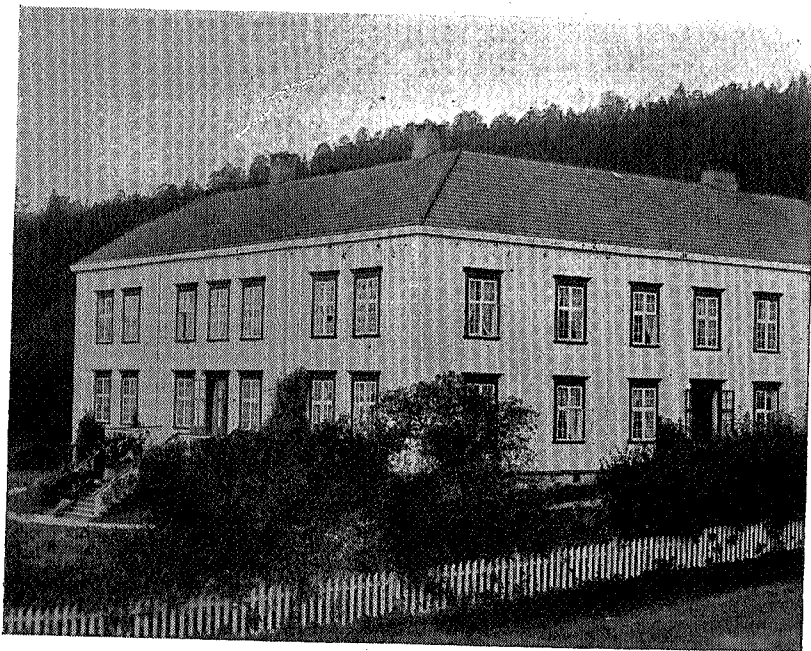
Klem, Hansen & Co. ledes nu av Thorvald Hansens sønn, fabrikkfører Peter Hansen. Sistnevntes sønn Thorvald Hansen er allerede optatt i firmaet som juniorchef. Han er den 5. generasjon i familien som er forretningsmann i Trondhjem.

Slektene Gram — Bing — Qvam.

På Gjøvran gård, nærmeste nabo til Kalv Arnessons herresete Egge, residerer kvinnesakens forkjemper og Norske Kvinders Sanitetsforenings skaper fru statsministerinne Fredrikke Marie Qvam. I salene på Gjøvran henger en tallrik samling familieportretter av slektene Gram, Qvam, Bing og Schavland. Her finner

Fabrikkeier Thv. Hansen.
1826—1918.

Gjevran gård.

man også interessante samlinger av innbo, kunstsatter og malerier. Blandt de eldste ting i fruens samlinger kan nevnes dekketøi som har tilhørt familien Bjelke på Østråt. I Blåsalen henger et stort bilde av kong Oskar II, som Qvam fikk som gave av kongen i den tid han var statsminister i Stockholm. I samlingene finner vi videre den spanske Carlos III's ordens storkorsstjerne med skulderbånd — en utmerkelse som blev overbragt av utenriksminister Lagerheim som kom til Gjevran i juni 1904 for å overbringe den, sendt ens erende av kong Oskar II. En stor æresbevisning fra kongens side.

I sydfløiens hjørne mot parken ligger fruens arbeidsværelse, og i dette rum er opbevart alle slags bøker, bilder, brosjyrer og gjenstander som tilhører hennes store livsverk «Norske Kvinders Sanitetsforening».

Fru Qvam er født i Trondhjem den 31. mai 1843 — datter av brukseier D. A. Gram (II) og hustru Louise Augusta Bing. Den 21. mai 1865 blev hun gift med den kjente jurist og politiker A. Q v a m, som var født på Molde den 5. august 1834. Hans far, stortingsmann Ole L. Qvam (1782—1844), var født i Hafslo sogn,

hvor hans forfedre hadde sittet på gården Kvam gjennom flere hundre år. Han kjøpte gården Meeg 1812. Hadde 5 sønner, der alle gikk den studerende vei, og den næst yngste var den senere statsminister.

Høiesterettsadvokat A. Qvam og frue bodde i de første år av sitt ekteskap på fruens farsgård By bruk, men i 1873 flyttet de til den skjønne og herskabelig byggede gård Gjevran, som advokaten hadde kjøpt en tid i forveien.

A. Qvam kom tidlig inn i det offentlige liv. Ordfører i Egge 1869—85, representant fra Nordre Trondhjems amt på Stortinget 1874—85. Blev sorenskriver i Guldalen 1885. Valgtes til stortingsmann fra Søndre Trondhjems amt 1886—88, 1895—97. Utnevntes til lagmann i Frostating Lagdømme 1889, til amtmann i Nordre Trondhjems amt 1894.

Som stortingsmann gjorde han sig særlig bemerket ved sin fremtredende dyktighet. Han var i flere perioder formann i justiskomiteén, medlem av valgkomiteén og fullmaktskomiteén, president i Lagtinget og Odelstinget. 1891—93 var Qvam statsråd og chef for Justisdepartementet samt statsråd 1898—1902. 1902 blev han utnevnt til statsminister i Stockholm. Blandt de mange store saker som han stod i spissen for, kan nevnes Jurylovens innførelse. Formann i parlamentariske Jurykommissjon 1882—85, formann i den militære straffelovkommissjon m. m.

A. Qvam nedla et stort arbeide i unionspolitikkenes kamptid i 80—90-årene, og hadde en meget stor andel i det forberedende arbeide som førte frem til 1905. Han døde i 1904. Til minne om hans store innsats i fedrelandets tjeneste, blev det avsløret en bautasten på hans grav på Egge kirkegård i 1922, som har føl-

Fru statsministerinne
Fredrikke Marie Qvam, født Gram.

Statsminister A. Qvam.
1834—1904.

også begivenhetenes gang med stor iver og hadde en levende interesse for Norges forsvar. En bitende kald vinterkveld kjørte hun 2 mils vei, fra Gjøvran til stortingsmann Welde i Beistaden. Det var hastverk, og frem måtte hun — saken gjaldt en konferanse som vedkom det grunnleggende arbeide for opprettelsen av den Hjorth-Sverdrupske hærordning. I 80-årene blev Inntrøndelagens Følgevebningssamlag (skytterlag) stiftet og for å vise skyttersaken sin udelte oppmerksomhet, skjenket hun laget en brodert silkefane med motto: «Best å være bud».

I 1895 var de politiske forhold meget spent og fru Qvam visste at Norge stod dårlig rustet på sanitetsvesenets område. Hun tok derfor straks initiativet til å stifte «Norske Kvinders Sanitetsforening». Sanitetsforeningen blev stiftet den 26. februar 1896, og fru Qvam har hele tiden uavbrutt stått som hovedstyrets formann inntil hun i 1933 (90 år) frasa sig gjenvalg, hun blev da valgt til organisasjonens ærespresident. Som stifter og formann i denne organisasjon har hun utfoldet en storstilet organisatorisk virksomhet, som har vunnet stor anerkjennelse. I 1899

gende inskripsjon: «Trønderungdom og venner frå det heile land reiste steinen».

Fru Fredrikke Marie Qvam har gjennom hele sitt lange liv stått som en bærende kraft for en rekke filantropiske organisasjoner i vårt land, og hun har på flere områder skapt sig et navn i Norges historie som ikke mange kan opvise maken til. Fra 1899 til 1903 var hun formann for Norsk Kvinnesaksforening og ledet som sådan Det nordiske kvinnesaksmøte i Kristiania i juli 1902. Under hennes ledelse var det også at foreningen opprettet sin fagskole i huslig økonomi i Oslo (1900). I unionskampenes tid fulgte hun

optok fru Qvam også gjennom Sanitetsforeningen en intens virksomhet for å bekjempe tuberkulosen i vårt land.

Norske Kvinders Sanitetsforenings formål og oppgave:

Å skaffe sanitetsmaterieell til bruk såvel i krig som under ulykkestilfeller i fred, utdanne sykepleiersker som plikter å tjenestgjøre under krig, men som i fredstid arbeider med sykepleien i by og bygd.

Å utlåne senger og bruksgjenstander, skaffe næringsmidler og forøvrig være behjelpelig i sykdomstilfelle hvor det er nødvendig.

Sanitetsforeningen har hatt en veldig utvikling, og er Norges største filantropiske kvinneforening, med over 100,000 medlemmer, fordelt på ca. 750 lokalforeninger utover det hele land. Foreningen har ca. 100 forskjellige institusjoner, derav 4 sykepleierskoler, hvorav 3 med elev- og søsterhjem. Disse har i årenes løp utdannet ca. 1200 sykepleiersker.

I 1899 optok foreningen kampen mot tuberkulosen og opprettet Norges første tuberkulosehjem. Siden har Sanitetsforeningen opprettet en rekke hjem, sykestuer, friluftsskoler og feriehjem til skolebarns opphold på landet m. m.

For kvinnenes stemmerett har fru Qvam også kjempet energisk, først i Kvindestemmerettsforeningen, siden landskvindestemmerettsforeningen, som hun var med og stiftet i 1898. Hun blev valgt til formann og siden gjenvalgt alle år fremover.

Fru Qvam har også som formann i Norsk Nationalkomité til bekjempelse av den hvite slavehandel og som viceformann i Norske Kvinders Nationalråd, nedlagt et stort arbeide til gagn for nevnte organisasjons formål.

Fru Qvam har også møtt som Norges representant på flere kvindesakskongresser i forskjellige Europeiske lande — således i London, Rom, Genf, Budapest, Kjøbenhavn og Stockholm.

I 1897 opholdt fru Qvam sig i Molde og tilfeldigvis kom keiser Wilhelm også dertil i samme dager. Da keiseren fikk høre at fru Qvam var i Molde, arrangerte han en anledning til å komme i konferanse med henne om sanitetssaken og kvinnesaken. Samtalen var hjertelig og fru Qvam anbefalte keiseren at man også i Tyskland burde stifte sanitetsforeninger og innføre almindelig stemmerett for kvinner.

For verdifullt arbeide til gagn for land og folk blev fru Qvam

i 1911 tildelt Kongens fortjenstmedalje i gull og i 1915 blev hun utnevnt til ridder av St. Olavsordenen.

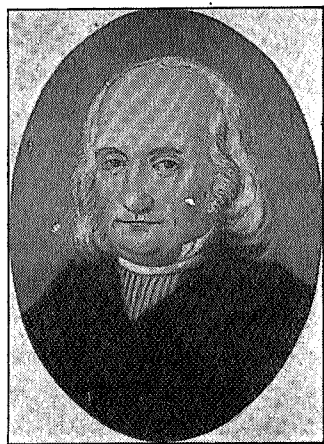
Tross de 92 år er fru Qvam åndsfrisk og følger godt med i de mange saker som er oppe i tiden.

Vi forstår av hennes store innsats at hun er i besiddelse av enestående evner og energi, og disse egenskaper har hun arvet etter sine fedre. Fru Qvam nedstammer fra Norges gamle kongætt, og fru Inger Ottedatter Rømer på Østråt er en av hennes stammødre.

Slekten Gram

Det var stivsinn og bestemthet i Gram-ætten. I 1767 forlot en 11 års gutt sin fars hus. Der skulde holdes bryllup: hans far skulde gifte sig påny. Men den lille kunde ikke tåle å se sin vordende stedmor som sin fars hustru. Han valgte å skille sig fra sitt hjem og sin slekt og dra ut for å prøve sin lykke. Denne gutt — David Andreas Gram (1756—1831) møter vi som fogedfullmektig på Hegge ved Stenkjær omkring 1775. Han blev senere proviantforvalter ved Gulstad Kobberverk i Ogdalen. Gift ^{27/12} 1780 med jomfru Elen Schawland. Hun døde 1844 — 85½ år gammel.

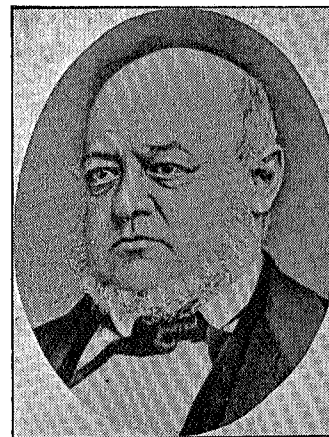
D. A. Gram var i besiddelse av store egenskaper og skapte sig

Godseier
David Andreas Gram (I).
1756—1831.

Konsul
Jakob Schawland Gram.
1783—1843.

Konsul Einar Gram.
1817—1885.

Brukseier
David Andreas Gram (II).
1812—1858.

både velstand og anseelse. Han blev omsider en betydelig jordegodsdrøtt på Innherred og eiet gårdene Vibe, Midjo, By og Trana. På disse eiendommer bygget han store, herskapelige bygninger, som fremdeles står på nevnte gårder. Den største var By, hvortil senere blev tillagt gårdene Rein og Helga, og fra nu av kalles denne eiendom Helge-Rein-By Bruk.

David Andreas Gram hadde i sitt ekteskap flere barn, og blandt disse to sønner. Den eldste, rittmester Einar Gram overtok hovedgodset — Helge-Rein-By. Han eiet også Værnes i Stjørdalen, men han døde i ung alder, hvorfor samme tilfald hans yngre bror, grosserer i Trondhjem, Jacob Schawland Gram (1783—1843). Han var i den første halvdel av det forrige århundre en av Trondhjems mest ansette forretningsmenn. Blev utdannet i Greenow, Skottland, startet omkring 1810 handelshuset J. S. Gram, som drev en stor eksportforretning i trelast, og en betydelig skibsrederibedrift.

Jacob Schawland Gram var en meget betrodd og benyttet mann. Britisk vicekonsul, direktør i Norges Bank, viceformann i Trondhjems Sparebanks direksjon, medlem av Trondhjems bystyre, ordfører. Representerte Trondhjem på Stortinget i flere perioder (1830—39). Gift 1. gang med Ingeborg Henrikke Fokseth (1787—1825), — 2. gang med Inger Marie Bing (1798—1852), datter av grosserer Fredrik Bing og hustru Gjertru Marie Brekke.

J. S. Gram hadde i 1ste ekteskap 2 sønner: David Andreas Gram

og Einar Gram. Den førstnevnte overtok farens jordegods på Innherred, og Einar Gram fortsatte handelshusets forretninger i Trondhjem.

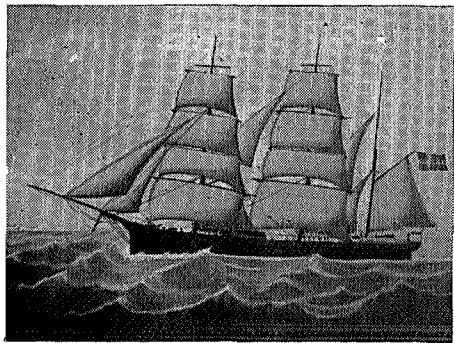
J. S. Gram hadde en masse eiendommer. Foruten forannevnte By Bruk i Stod eiet han sammen med H. P. Jenssen de Schøller-Wesselske eiendommer i Stjørdalen. I Ila hadde firmaet en rekke trelastskur og tomter. (Nr. 5—12—13—15 og 16). I tiden 1810—27 bodde konsul Gram i Strandgaten (O. Tr. gt. 35), senere kjøpte han Hagerupgården, Kjøbmansgaten nr. 34, og pakkhus nr. 24 i samme gate. På sin vakre gård Schønningsdal bodde han i sommertiden — og Gramskaret — en benevnelse som ennå går igjen deroppe — fra hans tid.

Av tollprotokollene sees at firmaet J. S. Gram eiet i sin tid følgende utenrikske handelsskib:

1) Bark «Prinsesse Josefine», kapt. B. G. Berg). 2) Brigg «Nidelven», innkjøpt fra England (kapt. W. O. Øyen). 1834 forliste skibet med mann og mus. 3) Brigg «Tekla» (kapt. Fhyn). 4) Brigg «Thor» (kapt. P. M. Lund m. flere). 5) Brigg «Borgermester Schmidt» (kapt. M. Lund m. flere). 6) Bark «Bud», innkjøpt fra Liverpool 1854. Dette skib seilte på langfart og var borte flere år ad gangen. 1871 forliste «Bud» på reise fra Cadiz til Trondhjem. (Førere: C. F. Bræckstad, P. N. Hammer, H. Huun, O. L. Schjerve med flere). 7) Brigg «Jeanette». Bygget på Trondhjems skibsverft 1855. (Førere: P. M. Lund, P. H. Hassing med flere). 8) Bark «Einar» (Gram). Bygget på Charlottenlund ved Trondhjem 1866. (Førere: C. W. Schmedling, N. A. Wold, O. J. Berg, C. V. Falsen).

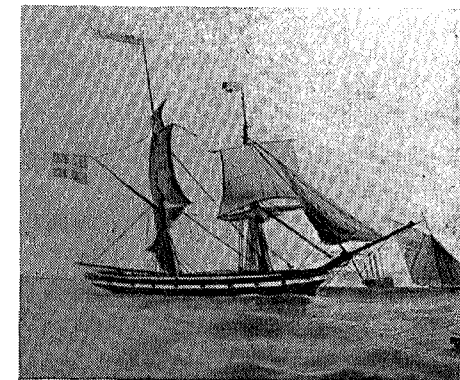
Foruten forannevnte skib hadde huset Gram parter i brigg «Ludvig Holberg» og brigg «Tordenskjold».

Konsul Einar Gram (1817—1885), gift med Dorteia Knudtzon, datter av konsul Hans Thomas Knudtzon og hustru født Beyer, chef for huset J. S. Gram fra 1843 til sin død i 1885. Han var som sin far en betrodd mann og deltok meget i det offentlige liv. Direktør

Bark «Einar». Rederi J. S. Gram.

i Norges Bank, Trondhjems Sparebank og Privatbanken, medlem av bystyret og ordfører, stortingsmann fra Trondhjems by 1859—60—62—63—64—68—69—73. — Einar Gram bygget Damphøvleriet i Ila (senere Digrebruket) og den bekjente villa Nidareid på Ilevollen, som nu tilhører borgermester Ørnulf Lindboe.

Brigg «Jeanette».
Rederi J. S. Gram.

Brukseier David Andreas Gram (II) (1812—1858), fru Fredrikke Marie Qvams far, og som foran nevnt konsul Jacob Schawlands Grams eldste sønn. Han var begeistret nasjonalist og hørte i sine studentår til Henrik Wergelands krets. Gift med Louise Augusta Bing, datter av skibsreder Fredrik Bing (1766—1853) og hustru Gjertru Marie Brekke (1772—1821). (Han blev altså sin fars svoger).

D. A. Gram var en meget interessert landmann og tok initiativet til å få oprette landbruksskole på Innherred. På sin store eiendom, Helge-Rein-By Bruk i Stod drev han flere industrielle bedrifter, opførte nye bygninger og utstyrte gården med have og parkanlegg som var enestående i det nordenfjelske. Men hans livstid blev alt for kort, — han døde 15. april 1858, kun 46 år gammel.

Slekten Bing.

Det er gjennom sin mors familie at fru Qvam nedstammer fra fru Inger på Østråt og denne påstand bevidnes ved følgende oppstilling:

- 1) Inger Ottesdatter Rømer, g. m. Nils H. Gyldenløve,
- 2) Anna N. Gyldenløve, g. m. Erik E. Urup,
- 3) Henrik E. Urup, g. m. Karen J. Jernskjæg,
- 4) Aksel H. Urup, g. m. Helle Marsvin,
- 5) Karen A. Urup, g. m. Fredrik M. Budde,
- 6) Anna K. F. Budde, g. m. Peder M. Vibe,
- 7) Christian P. Vibe, kommandant på Skognske skanse,
- 8) Sofie Amalie Vibe, g. m. kapt. S. Steen,

- 9) Paul Sørensen Steene, g. m. Marit K. Møller,
- 10) Martha M. P. Steen, g. m. Nils Fredriksen Bing,
- 11) Grosserer Fredrik Bing, g. m. Gjertru Marie Brekke,
- 12) Louise Augusta Bing, g. m. David Andreas Gram,
- 13) Fredrikke Marie Gram, g. m. Statsminister O. A. Qvam.

Grosserer og skibsreder Fredrik Nilsen Bing, født i Trondhjem 1766, sønn av kjøpmann Nils F. Bing (døde 1795) og hustru Martha Møller Steen (døde 1806). Gift i 1797 med Gjertru Marie Brekke (1772—1821). Bing var i begynnelsen av det forrige århundre en av Trondhjems rikeste menn, og drev en stor handelsvirksomhet på utlandet. Han eiet gård på Bakkene (Fjordgt. 15) og brygge nr. 11 og 19 i samme gate, samt pakkhus nr. 4 i forstaden Baklandet. Etter storbranden 1841 solgte han gården i Fjordgaten og kjøpte kjøpmann Sommers gård nr. 8 i Kjøbmannsgaten, hvor han bodde til sin død. Bing eiet også gården Ferstad på Byåsen som han solgte 1796 og kjøpte istedet Reitgjerdet i Strinda. Bing eiet videre gården Lillegården ved Lade (kalles nu Jarlheim), som han brukte til sommerbolig. Mange vil nok ennu huske at broen over Ladebekken var i sin tid kalt Bingbroen:

Fredrik Bing eiet følgende skib:

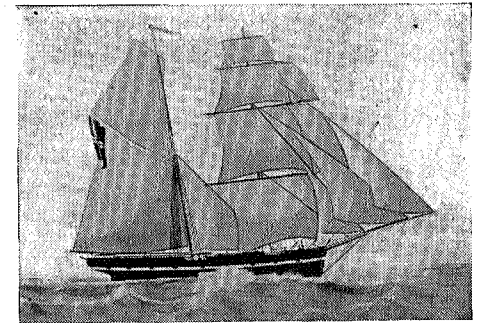
- 1) Slupp «Emanuel», ført av kaptein Baumann med flere.

Skibsreder Fredrik Bing.
1766—1853.

Det er med skib som med mennesker, noen er heldigere, andre er uheldige. Slupp «Emanuel» var et heldig skib, som skaffet sin reder både glede og velstand, og derfor har denne skute etterlatt sig et minne i form av en modell i sølv. Av et pålitelig kildekrift sees at «Emanuel» seilte i stadig fart til Danmark, under krigen med England 1808—09, og fraktet hjem korn i nødsårene. Skibet var alltid heldig og berget sig fra de engelske kaperskib. I akterenden av sølvskibet er inngravert: «Emanuel» 1838, Venskabs minde av F. B. På langsiden står: «For din kjøl feldet øksen det første

træ 1803, og bygningen reistes med tro og håp og blev spiren til lykke». Den kjente Trondhjems mann Erik Wullum, som i begynnelsen av det forrige århundre bygget Wullumsgården oppe på Sverresborg, var i sine yngre dager fullmektig hos Fredrik Bing, og da han sluttet i firmaet fikk han nevnte sølvmodell av «Emanuel» hos sin chef. — 2) Skonnert «17de Mai», kapt. F. C. Elverum med flere. I 1828 forbød Kong Carl Johan nordmennene ifølge kongelig plakate å feire 17de mai. Bing var en nasjonalt innstillet mann og blev meget opbragt over dette forbud. For å vise sin protest, kalte han sitt nye skib, som var under bygging, «17de Mai». 3) Brigg «Hanna», kapt. Nils M. Bye med flere. 4) Skib «Louise Augusta» (opkalt efter rederens datter (fru Gram), ført av kapt. J. G. Waldersstoff). 5) Skib «Søstrene», kapt. N. A. Hammer. 6) Skib «Anna Sofie», kapt. Ingeb. Dahl med flere. 7) Brigg «Hammerfest», kapt. P. Stene med flere. 8) «Erstatningen», skipper Lars Solberg.

Skonnert «17. Mai».
Rederi Fredrik Bing.

Fredrik Bing var kristelig interessert og utviste en særlig omhu for trengende og nødlidende. Han delte ofte ut varer til fattige, og av den grunn har det helt til i våre dager gått igjen et ord- sprog fra hans tid: «Idag er det deling hos Bing». Bing skjenket ofte bort store beløp til barnehjem og andre formål og dessuten var det en fast flokk mennesker som møtte i hans hjem hver lørdag, og alle disse fikk samme gave — en sirupskake og 12 skilling. Sirupskakene blev utdelt av kokkepiken og pengene blev utbetalt av stuepiken.

Fredrik Bing døde i 1853 og ligger begravet på Frue Kirke gamle kirkegård, like ved kirkens kor på sydsiden. Graven er smykket med et vakkert monument av marmor. Bings datter, Fredrikke Nicoline, gift med kjøpmann P. C. Buck, hadde samme interesser som sin far. Hun optok arbeidet for å stifte et barneasyl i byen, og med pengebidrag av sin far (Fredrik Bing), generalmajor Birck og rådstueskriver Even Solberg, lyktes det henne å reise Trondhjems Barneasyl, det første i Norge. Fru Bing Buck

nedla også et meget fortjenstfullt arbeide for å skaffe løslatte fanger fra slaveriet arbeide, støttet dem med penger, og hjalp dem forøvrig til å begynne et nytt liv. Hennes bestrebelser på dette område lønnet henne ofte med megen glede. Hun er også begravet i sin fars gravsted på Frue kirkegård.

Godgjørenhet og opofrelse for samfund og medmennesker fortsattes også i 3. generasjon efter Fredrik Bing, idet hans datter-sønn, kjøbmann Christoffer Lorentz Buck (1836—1918) sønn av P. C. Buck og Fredrikke Nicoline Bing, ifølge testamente av 1894, skjenket et legat på kr. 400,000.00 til beste for eldre utslitte og trengende menn og kvinner av handelsborgerstanden i Trondhjem.

Fredrik Bings datterdatter, fru Fredrikke Marie Qvam, har også som vi har hørt av hennes personalia, hele sitt liv ofret sig til gagn for syke, ulykkelige og forkomne mennesker.

Tilslutt skal nevnes at statsministerinnen på Gjøvran, i evner, energi og myndighet er meget lik sin 12te stammor, fru Inger Ottedatter Gyldenløve på Østråt.

Byen og Baklandet.

FORSTADEN BAKLANDET

I det forrige århundre var det en periode at byen var på Baklandet, det vil si at den store handelstrafikk som skaptes av skibsfarten i elven og av jektarten og båtfarten fra distriktene kom hovedsakelig Baklandets handelsstand til gode. På grunn av havneforholdene var byens centrum et stille strøk, og selv i Nordre gate var stordelen av gårdene benyttet til privatboliger. — Vi skal foreta en snartripp over gamle Bybroen til Baklandet ved midtsommerstid i klippfiskeksportens gylne dager, for å stifte bekjentskap med forstadens handelsstand og forøvrig sette oss en smule inn i Baklandets saga. Dog bemerkes at hovedoppgaven ved vår vandring gjennom Baklandet skal være å skaffe rede på forstadens handelsflåte og spesielt notere navnene på skibene, redere og skippere.

Elvens vannspeil ser ut som en skog, dekket av skib, rær og bommer. Hvite og brunbarkede seil henger i mastrene og blaffer i nordenvindens bris. Utenfor grossistenes brygger på bysiden